

शास्त्रीप्रथमवर्षीयछात्राणाम्

अभ्यासप्रश्नोत्तराणि

- 1- लघुसिद्धान्तकौमुद्याः कर्ता कः ?
उत्तरम्- पण्डितवरदराजाचार्यः
- 2- अच् प्रत्याहारे कति वर्णा ,कानि च तानि ?
उत्तरम्- नववर्णाः ,अ,इ,उ,ऋ,ॠ,ए,ओ,ऐ,औ
- 3- लोपसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्- तस्य लोपः
- 4- प्रत्याहारसंज्ञा केन सूत्रेण भवति ?
उत्तरम्-आदिरन्त्येन सहेता
- 5- इत् संज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्- हलन्त्यम्
- 6- हल् प्रत्याहारे कति वर्णाः?
उत्तरम्-43
- 7- अनुनासिकसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्-मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः
- 8- अइऊऋ एषां वर्णानां कति भेदाः ?
उत्तरम्-अष्टादशभेदाः
- 9- सवर्णसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
उत्तरम्-तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्
- 10- एच् प्रत्याहारे कति वर्णः?
उत्तरम्-04
- 11- हकारस्य उच्चारणस्थानं किम् ?
उत्तरम्-कण्ठः
- 12- लृतुलसानां वर्णानामुच्चारणस्थानं किम् ?
उत्तरम्-दन्ताः
- 13- तालु उच्चारणस्थानं केषां वर्णानाम् ?
उत्तरम्-इचुयशानां तालु
- 14- आभ्यन्तरप्रयत्नः कतिधा ?
उत्तरम्- पञ्चधा, स्पृष्टेत्स्पृष्टेत्त्विवृतविवृतसंवृतं भेदात्

- 15- स्वाराणां कः प्रयत्नः ?
उत्तरम्-विवृतं स्वाराणाम्
- 16- संहितासंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्-हलोऽन्तराः संयोगे
- 17- पदसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
- 18- प्रत्याहारेषु इत्संज्ञकानां वर्णानां गृहणं भवति न वा ?
उत्तरम्- न भवति
- 19- माहेश्वरसूत्रान्त्यवर्णानां का संज्ञा भवति?
उत्तरम्-
- 20- अण् संज्ञायाः बोध्यवर्णाः के?
उत्तरम्-अ,इ,उ,ऋ
- 21- अनुदात्तसंज्ञा विधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्-नीचैरनुदात्तः
- 22- कवर्णस्य उच्चारणस्थानं किम्?
उत्तरम्-कण्ठः
- 23- बाह्यप्रयत्नः कतिविधः ?
उत्तरम्-एकादशधा
- 24- के उदितः?
उत्तरम्- कु,चु,टु,तु,पु, एते उदितः
- 25- संयोगसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्- हलोऽन्तराः संयोगे
- 26- संहिता संज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
उत्तरम्-परःसन्निकर्षः संहिता
- 27- स्थानेन्तरतम इति सूत्रधटक अन्तरतमः पदस्य कोऽर्थः?
उत्तरम्-अन्तरशब्दोऽत्र सदृशपर्यायः(अतिशयतोऽन्तरो अन्तरतमः)
- 28- विष्णुस्त्राता इत्यत्र केन सूत्रेण सकारादेशः भवति ?
उत्तरम्-विसर्जनीयस्य सः
- 29- हरिश्शेते इत्यत्र कः सन्धिः ?
उत्तरम्-हल सन्धिः
- 30- रामश्चिनोति पदस्य सन्धिविच्छेदः लिखत?
उत्तरम्-रामस्+चिनोति
- 31- रो रि इति सूत्रेण किं विधीयते ?
उत्तरम्-रकारस्य लोपः रकारे परे

- 32- तुल्यबलविरोधे किं कार्यम्?
उत्तरम्-परं कार्यम्
- 33- मोनुस्वारः इति सूत्रोदाहरणं किम्?
उत्तरम्-हरिं वन्दे
- 34- हरयिह इत्यत्र यकारस्य लोपः केन सूत्रेण ?
उत्तरम्-लोपःशाकल्यस्य
- 35- प्रार्ण इत्यत्र केन सूत्रेण वृद्धिरेकादेशः?
उत्तरम्-प्रवत्सरकम्बलवसनार्णदशानामृणे
- 36- प्रादयः केषां योगे उपसर्गसंज्ञकाःभवन्ति?
उत्तरम्- क्रियायोगे
- 37- सुखार्तः इत्यस्य सन्धिविच्छेदः कः?
उत्तरम्-सुखेन ऋतः(सुख+ऋतः)
- 38-भूवादयो धातवः इति सूत्रेण कस्यधातु संज्ञा ?
उत्तरम्-भू प्रभृतयःवा सदृशाः धातुसंज्ञकाः भवन्ति
- 39- लधुसिद्धान्तकौमुद्याः मङ्गलाचरणं लिखत् ?
उत्तरम्- नत्वा सरस्वतीं देवीं शुद्धां गुण्यां करोम्यहम् ।
पाणिनीयप्रवेशाय लधुसिद्धान्तकौमुदीम्॥
- 38- वरदराजाचार्यः कस्य ग्रन्थस्य लेखकः?
उत्तरम्- लधुसिद्धान्तकौमुद्याः
- 41- करोम्यहम् इति पदस्य सन्धिविच्छेदं लिखत्?
उत्तरम्- करोमि-अहम्
- 42- पाणिनीयप्रवेशाय इति पदस्य हिन्दीभाषायां कोऽर्थः?
उत्तरम्- पाणिनीमुनि के द्वारा लिखित ग्रन्थ में प्रवेश पाने के लिए
- 43- इत् संज्ञा विधायकं सूत्रम्?
उत्तरम्- हलन्त्यम्
- 44- अच् प्रत्याहारे कति वर्णाः कानि च तानि
उत्तरम्- (नववर्णाः ,अ,इ,उ,ऋ,लृ,ए,ओ,ऐ,औ,
- 45-प्रत्याहारेषु इतां न ग्रहणम् इति पक्तेः कोऽभिप्रायः हिन्दां लिखत ?
उत्तरम् - प्रत्याहारों में इत् संज्ञक वर्णों का ग्रहण नहीं होता है
- 46- इक् प्रत्याहारे कति वर्णाः कानि च तानि ?

उत्तरम् -(4) चत्वारि, इ,उ,ऋ,लृ (अइउण् घटक् अकारादारभ्य ऋलृक् घटक् ककार पर्यन्तम्)

47-कस्मिन् प्रत्याहारे सर्वेषां व्यञ्जन् वर्णानां ग्रहणं भवति ?

उत्तरम्- हल् प्रत्याहारे

48-लोपसंज्ञा केन सूत्रेण ?

उत्तरम्-अदर्शनं लोपः

49- इकोयणचि सूत्रस्यवृत्ति लिखत?

उत्तरम्- इकः स्थाने यण स्यादचि संहितायां विषये

50- गवाऽग्रम् इत्यत्र केन सूत्रेण अवडादेशः?

उत्तरम्- अवङ् स्फोटायनस्य

अनिवार्यव्याकरणम्

प्रथमप्रश्नपत्रम्
